

Kosti haki lentotuntumaa aluksi yhdellä radiokokeilulennolla elokuun 12. päivänä. BW-363 tuntui hyvin pysyvän hyppysissä puolen tunnin lennolla. Kuusi päivää myöhemmin seurasi torjuntalento BW-357:llä vailla tapahtumia, mutta sitä seuraava lento elokuun 20. päivänä oli Koston ensimmäinen ilmataistelu ja kauan odotettu tulikaste. Kello 16.30 Kosti starttasi lentueensa mukana BW-355:n ohjaimissa. Ilma oli kirkas. Pian startin jälkeen avautui näkyvyys kauas Suomenlahden ulapoille. Kaikki lentueet, yhteensä kuusi-toista BW:tä, oli hälytetty Suomenlahdelle. Kolme MT-konetta läksi kymmenen minuutin päästä niiden perään. Ne tavoittaisivat nopeasti suojattinsa, mutta myöhemmin starttaamalla säästyisi arvokasta toiminta-aikaa, joka oli Mersuilla huomattavasti Brewsteriä lyhyempi.

Kosti, joka lensi Vesan Empun siivellä, valmistautui ensimmäiseen ilmataisteluunsa. Sellaisia olivat hänen odotuksensa, sillä torjuntalennolle heidät oli heitetty. He nousivat 4 500 metriin matkallaan lounaaseen kohti Seivästön luona olevaa merialuetta. Samalla Kosti kiinnitti kasvoilleen tuossa korkeudessa jo tarvittavan happilaitteen naamarin ja avasi hanan. Imeläntuoksuinen happi virtasi keuhkoihin ja varmisti aivojen pysymisen kirkkaina. Rahisevista radiokuulokkeistaan Kosti kuuli ilmoituksen, että Tollin majakan länsipuolella käydään ilmataistelua. Se oli käynnistynyt, kun toiset lentueet olivat ehtineet jo paikalle. Tollin majakka sijaitsi pienellä keinoluodolla heti Kronstadtin linnakesaaren Kotlinin luoteiskärjen länsipuolella. Lentue suuntasi siihen suuntaan

Vänrikki Jorma Saarinen Brewsterin ohjaamossa. "Jotte" oli LeLv 24:n viimeinen kaatunut ohjaaja. Vihollishävittäjä sai Saarisen Mersuun osumia ilmataistelussa 18. heinäkuuta 1944 ja hän sai surmansa seuranneessa pakkolaskussa.

ja kohta taivaalle oli kerääntynyt omien koneiden lisäksi viisitoista LaGG-3:a ja La-5:tä.

Kolmenkymmenenneljän hävittäjäkoneen ilmasirkus oli jo täydessä käynnissä. Kosti todisti, kun eräs Brewstereistä syöksyi puoltoista kilometriä korkeammalta alas 4000 metriin kahden La-5:n perään. Myöhemmin selvisi, että hyökkääjä oli vänrikki Jorma "Jotte" Saarinen kakkoslentueesta. Kosti näki, kun viholliskoneet pyrkivät syöksyyn ja pystykäännöksiin erkanemaan tilanteesta. Syöksyssä keräämänsä ylivauhdin avulla BW pysyi tiiviisti perässä. Se pääsi useaan otteeseen ampumaan siipikonetta viidestäkymmenestä aina kahdenkymmenen metrin etäisyydelle saakka. Kostille oli jännitys näytelmä, kun koneet pudottautuivat aina 1500 metriin, ennen kuin loppuratkaisu koitti. La-5 pyrki vaakakierteestä syöksyyn paljastaen vatsansa, jolloin BW-pilotti upotti siihen osuvan sarjan. Sa-

Kosti Keski-Nummi ja Risto Helava Suulajäven asuinkorsun terassilla.

kea savunpölyhdys oli merkinä osumista moottoriin. Kone jatkoi alas ensin selkäsyöksyssä, joka oikein syöksyksi ja vei sitten koneen mereen. Tapahtumapaikka oli noin viisi kilometriä Tollin majakasta lounaaseen. Sen sijaan johtokone pääsi Jotelta Oranienbaumissa olevan venäläismotin suojaan.

Erittäin tehokkaiksi havaittujen La-5-hävittäjien taistelu Brewstereiden kanssa vaikutti leikittelyltä taivaalla. Olivatko niiden pilotit kokemattomia, vai mikä vaivasi? Kyllä tuon ”hirmuhävittäjän” olisi pitänyt helposti pystyä pärjäämään hitaalle ja jo vanhentuneelle, joskin huomattavasti ketterämmälle BW:lle, ellei sitten erehtynyt kaartotaisteluun niiden kanssa.

Joten ampumasta koneesta Kosti näki tyynessä merenpinnassa yhä laajenevan aaltorengas ja kauniin öljyläikän, joka vähän myöhemmin heijasti kaikkia sateenkaaren värejä, kun auringonvalo osui siihen. Myös muutama muu kone erehtyi leikittelyssään, josta kuitenkin leikki oli kaukana, sillä yhteensä kuusi venäläiskonetta tapasi hautansa Suomenlahden vesistä BW-laivueen lähettiminä. Mersu-lentueen kapteeni Puhakka vielä täydensi työn lisäämällä voittojen määrän seitsemään.

Kosti sai todellisen ensituntuman, miten ruuti palaa, myös oma-kohtaisesti. Eräässä taistelun vaiheessa hän pääsi tulittamaan yhtä La-5:tä ja näki varmasti luotiensa osuvan, mutta tulosta ei sillä kertaa tullut. Kone jatkoi menojaan suuremman nopeutensa turvin.

Kun ilmataistelu laantui ja viimein lakkasi, palasivat koneet tukikohtiinsa ja Kosti laskeutui lennoltaan kello 18. Taistelun jälkeisessä yhteenvedossa laivueen kuusi ilmavoittoa jakautuivat siten, että kakkoslentueen luutnantti Aulis Lumme ja vänrikki Saarinen saivat kumpikin yhden ilmavoiton La-5:stä. Kostin lentuetoverit Ville Kauppinen ja Vesan Emppu saivat LaGG-3:n puoliksi sekä kumpikin vielä erikseen voiton samasta konetyypistä. Kuudes ilmavoitto tuli ykköslentueen luutnantti Joel ”Jokeli” Savoselle niin ikään LaGG-3:sta.

Elokuun viimeisenä päivänä laivueella oli kaksi menestyksellistä ilmataistelua, joista tuloksena oli viisi ilmavoittoa, mutta Kosti ei ollut mukana. Laivueen ohjaajakersantti Sulo Lehtiö ei palannut lennolta tuona päivänä. Hän sai ilmataistelussa osuman ohjaamon taakse ja hänen nähtiin syöksyvän koneineen mereen.

Laivueessa oli välillä toiminnallisesti hiljaista. Lentäjät kuluttivat aikaansa päivystyspaikan, ”Kipparin”, edustalla krikettiä pelaamalla. Eräänä päivänä joku kenraali kävi tervehdyskäynnillä laivueessa ja kehuja jakelemassa. Lentäjät harjoittelivat seiväshyppyä bambuseipäällä. Myös muunlainen kuntourheilu oli kovassa suosiossa, sillä hävittäjälentäjän on ensiarvoisen tärkeää säilyttää mieli virkeänä ja kunto erittäin hyvänä. Laivueessa järjestettiin maastojuoksukilpailut. Siinä hyvää harjoittelua oli, kun Joppe laittoi miehet kahden kilometrin juoksulle lentokentän maastoon täysissä lentovarusteissa. Juoksu lentokoneelle laskuvarjo selässä ei saanut tuottaa mitään vaikeuksia.

Syyskuun 7. päivänä Kosti lensi BW-366:n Immolaan huoltoon ja toi huolletun BW-386:n Suulajärvelle.

Syyskuun 11. päivänä kello 14.05 Kosti starttasi BW-364:llä laivueen mukana torjuntalennolle Suomenlahdelle Mersujen suoja- tessa tapansa mukaan. Oli tullut ilmoitus, jonka mukaan suuri vihollisen lentokonemuodostelma oli lentämässä lännen suunnasta kohti Seiskaria. Suuri osa taivaasta oli pilvien peitossa, joten torjuntaosasto nousi matkallaan pilvien yläpuolelle. Vihollismuodostelma tulikin vastaan 2000 metrissä Seiskarista itäkoilliseen ja oli matkalla itään Oranienbaumiin. Kymmeniä koneita käsittävässä muodostelmassa oli Pe-2-syöksypommittajia saattajinaan La-5- ja LaGG-3-suojahävittäjiä. Ne olivat paluumatkalla Saksan hallussa olevalle alueelle tekemältään hyökkäykseltä.

Toista kertaa Kosti joutui nyt ilmataisteluun, mutta ei päässyt ampumaan ja palasi tukikohtaan 55 minuutin lennon jälkeen. Suo- jauslennoltaan voittojen kera palasivat ainoastaan Mersu-lentäjät

luutnantti Väinö ”Väiski” Pokela ja lentomestari Illu Juutilainen. Ensin mainittu oli ampunut La-5:n ja jälkimmäinen LaGG-3:n mereen Sepelevan majakan luona.

Kahdeksan päivää myöhemmin toistui Kostilla vastaava torjuntalentokello 14.05–15.25 BW-363:n ohjaimissa, mutta nyt hän ei joutunut ilmataisteluun. Lentueenpäällikkö Hasse palasi tuolta lennolta Tollin–Retusaaren luota mukanaan ilmavoitto La-5:stä.

Syyskuun 20. päivänä Kosti sai viikon komennuksen Immolaan lennonjohtajaksi. Sillä välin, syyskuun 23. päivänä, laivueella oli menestystä ilmataistelussa. Tuloksena kaksitoista alasammuttua venäläiskonetta, joista yhdeksän LeLv 24:n osalle ja loput suojahävittäjinä toimineille Mersuille. Tuntui siltä, että Kosti oli aina muualla, kun ilmassa tapahtui.

Syyskuun 28. päivänä kolmoslentueen partiot starttasivat torjuntalennolle Suomenlahdelle illansuussa kello 17.15. Hasse Wind halusi Kostin siivelleen johtopartioon. Saisi poika lisää harjoitusta ilmataistelujen jalossa taidossa. Kahdessa tonnissa he lähestyivät tuttuja taistelualueita Lavansaaren luona ja tapasivat hieman alempana lentävän kymmenkoneisen vihollisen lento-osaston. Siinä näytti olevan kuusi maataistelukonetta, vahvasti pansaroituja Iljushin Il-2 Sturmovikeja ja niitä saattamassa neljän hävittäjän sekaparvi; kaksi Jak-1:tä ja kaksi LaGG-3:a. Kostin korvissa räsähti radiosta Hassen lyhyt ilmoitus rauhallisella äänellä:

– Ota sinä Koso tuo oikeanpuoleinen. Minä otan vasemman.

Ilmoitus koski LaGG-paria, joka lensi satakunta metriä heittä alempana.

– Selvä, huikkasi Kosti radioon ja kaatoi siitä syöksyyn yläviistosta perään.

Jo aikaisemmin Kosti oli säätänyt valorengastähtäimen ristikon sopivalle kirkkaudelle vastaamaan hämärtyvän syysillan valo-olosuhteita sekä laittanut aseet ampumavalmiuteen. Maali lensi suoraa vaakalentoa, eikä yrittänytään väistää. Vaikutti siltä, ettei se

Suulajärven lentokenttä. (Ilmavoimat)

edes aavistanut takaa lähestyvää. Kosti painoi liipaisinta ja valojuovat suuntautuivat kohti LaGGia. Osumista kertoi savuntuprahdus. Sitten tapahtui se mitä ilmasodassa ei saisi tapahtua: BW:n aseet tekivät tenän. Vain yksi rottapysyistä antoi enää silloin tällöin sarjan. Lupaavasti LaGG-3:sta tuprahteli edelleen silloin tällöin savua. Homma saattoi olla jo sillä selvä. Tapauksen kulkuun puutui kuitenkin lakipartiossa lentävä Jussi Huotari, joka syöksyi aivan Kostin koneen yläpuolelle vain parinkymmenen metrin päähän ja alkoi ampua hänen edessään olevaa maalia. Kostin oli pakko antaa tilaa ja vetää sivuun. Yhteentörmäyksen vaara oli todellisuutta. Siitä LaGG-3 painui syöksyyn ja putosi mereen Sepelevasta luoteeseen, majakan ja Seivästön välille.

Vielä ilmataistelu jatkui, kun luutnantti Saikkonen ja Wind ampuivat niin ikään puoliksi yhden Jak-1:n alas. Wind sai vielä toisenkin Jakeista. Kosti näki, miten se loivassa liukukaarrossa syöksyi

mereen lähellä Oranienbaumin rantaa. Niiden lentotapa antoi ymmärtää, että siinä oli kenties avuttomia oppilaita lentotehtävällään tai että he olivat ainakin hyvin kokemattomia ilmataisteluihin.

Ilmataistelu oli ohitse ja ilta alkoi pimetä. Läntiseltä pilvitai-vaalta pilkotti enää auringonlaskun kajoa. Pilvien lomassa tuota kajoa vasten Kosti näki useita hävittäjiä. Hän painoi tangenttinappulaa ja lähetti ilmoituksen eetteriin, toisille koneille ja yleiseenkin tietoon:

– Lännen suunnalla useita vihollishävittäjiä.

Ilmoitus oli kuultu, sillä välittömästi Seivästön asema viestitti:

– Rutaleet tanskille! Rutaleet tanskille! Rutaleet tanskille! kolme kertaa.

Se oli koodisanoma sille, että lentueen tuli kokoontua ja suunnata kotiin. Kostikin hakeutui Hassen siivelle, parvi kokoontui ja nokka suunnattiin Suulajärvelle. Päivän työ oli tehty ja komentoa oli toteltava. Oli jo melkein pimeä, kun kaikki koneet rullasivat kotikorsuilleen kentänreunaan kello 18.30.

Kosti oli saanut ensimmäisen ilmavoittonsa kymmenennellä sotalennollaan. Väittelyjen jälkeen se kuitenkin puolitettiin. Jussi Huotari oli ampunut armonlaukaukset. Kosti jäi neuvottelussa auttamatta toiseksi, sillä olihan hän siihen aikaan koko lentorykmentin toiseksi nuorin sotaa käyvä hävittäjälentäjä. Hänen sanansa ei painanut asiassa. Lopullisen ratkaisun ilmavoiton puolittamisesta teki Magnusson.

Lokakuun 28. päivänä Joppe Karhunen kokosi laivueensa Kipparin eteen. Puhutteluun sisältyi lyhyt katsaus senhetkiseen ilmatilanteeseen ja sitä seurasi pienimuotoinen ”mitalisade”. Vänrikki Laitinen sai VR 4:n ja Kostin rintapieleen komentaja kiinnitti 2. luokan VM:n.

Laivueen toiminnassa oli ollut hyvin hiljainen jakso ja verryttelyn vuoksi Hasse määräsi Kostin puolen tunnin taitolentokeikalle BW:llä, koska edellisestä lennosta oli jo viisi viikkoa. Iltapäivällä

Kosti lähdössä aseiden suuntaukseen BW-363:lla loppuvuodesta 1943.

samaisena marraskuun kolmantena Kosti oli mukana torjuntalennolla. Sitten Lentotoiminta hiljeni taas talven koittaessa rintamalinjojen molemmin puolin. Sotalentoja Kostin osalle tuli loppuvuodesta ainoastaan pari suojauslentoa. He suojasivat marraskuun 9. päivänä yksinäistä Blenheimiä, joka suoritti ilmavalokuvaustehävää rintamalinjan tuolla puolen. Ykköslentue saapui vähän myöhemmin paikalle jatkamaan suojausta. Tuolloin vihollishävittäjät yrittivät käydä kuvauskoneen kimppuun. Luutnantti Kaius Metsola sai syntyneessä ilmataistelussa ammuttua niistä yhden alas. Paikka oli Levashovossa ja alasammuttu kone oli tyyppiä Jak-7B.

Seuraavana päivänä laivueessa oli yksi mies- ja konemenetyks. Luutnantti Vilppu Perkon ohjaamasta koneesta katkesi toinen siipi ilmataistelussa itäisellä Suomenlahdella vastakkaistulitustilanteessa Jak-1:n kanssa. Hän pelastautui laskuvarjolla mereen, mutta joutui sotavankeuteen. Myös vastapeluri Jak-7B putosi samassa tilanteessa.

Marraskuun jälkipuoliskolla Kostilla oli enää yksi lento. Hän toimi vajaan puolentoista tunnin lennolla ilmatorjunnan harjoitusmaalina.

Lentotoiminta talvikuukausina pysyi melko vähäisenä. Suulajärven lentotukikohta ja sen majoituskorsut hautautuivat lumeen. Pakkanen paukkui hirsien salvoksissa. Joulukuun ensimmäisenä tukikohdassa vietettiin perinteistä laivueen vuosipäivää, joka juonsi alkunsa talvisodan syttymisen ajoilta. Komeat juhlat oli järjestetty tavallista parempine tarjoiluineen korsukylän keittiöllä.

Joulukuussa Kostilla oli vain yksi lento, tiedustelulento 2000 metrissä linjojen takana maavoimien hyväksi. Kolmoslentueen kone tilanne vuoden lopulla oli kuusi Brewsteriä, joista yksi korjattavana.

Tuli joulukuun ja Kostikin pääsi lyhyelle lomalle. Oli mukava huilata hetki ja käydä tervehtimässä kotiväkeä Kauhajoella. Niin kirjattiin uusi vuosi, 1944 – viimeinen jatkosodan aikainen.

Heti Kostin palattua lomalta saapui lentueenpäällikkö korsulle ilmoittamaan, että Kostilla oli edessään kolmen viikon komennus Seivästön radioasemalle päivystykseen. Se oli taas uusi kova pettymys, sillä hän luuli nyt palaavansa taistelujen taivaalle. Matkustettuaan junalla Viipurin kautta ja osin jalkapelissä rannikolle hän löysi aikansa haettuaan radioaseman merivartioston linnakkeelta hyisen meren ääreltä.

Komennus valvonta-asemalle tuntui Kostista perin ikävältä. Ei ihme, että sitä tosiaan käytettiin ajoittain rangaistuksenakin. Oli ikävystyttävää kiivetä päivästä toiseen valvontatorniin istumaan ja kiikaroimaan merelle. Valvontatunnit kuluivat hitaasti odotellessa kaveria vapauttamaan.

Talvi oli ankara pakkasineen ja lunta satoi runsaasti. Meri oli vetäytynyt vahvaan jäähän. Eräänä päivänä Kosti näki erittäin laadukkaalla kiikarillaan miten punatähden huoltolaiivat olivat juuttu-

neet lujasti jäihin Leningradin ja Lavansaaren välillä. Valvontatornista palattuana Kosti esitti ihmetyksensä linnakkeen päällikölle: miksi venäläisaluksia ei tuhota, kun ne ovat niin oivallisella ampu-maetaisyydellä rannikkotykeille. Kunnollista vastausta hän ei kysy-mykseensä saanut.

Kun ilmat kirkastuivat lisää, Kosti erotti selvästi vastarannan lentotoiminnan valvontapaikaltaan. Se oli vilkastunut huomatta-vasti aikaisemmasta. Motin kentältä nousi ja laski koneita. Ilmas-sa oli myös maataistelukoneita ja ne suuntasivat lentonsa Ora-nienbaumin edustan rannikolle. Siellä Sturmovikit suorittivat pommitusharjoituksia jäällä oleviin harjoitusmaaleihin yhtenä jo-nona. Kosti oli moisesta hämmästynyt, sillä milloinkaan hän ei ol-lut nähnyt niin vilkasta lentotoimintaa. Alimpana kiersivät koneet kentän ympärillä nousu- ja laskuharjoituksissa. Ylhäällä lensi La-5-koneita ja muita suipponokkaisia ilmeisesti suojaustehtävissä ja il-mataisteluharjoituksissa.

Kosti laski vilkkaimmalla hetkellä toistasataa konetta yhtä aikaa ilmassa. Se oli niin poikkeuksellista, että hän katsoi aiheelliseksi ot-taa puhelun Magnussonille. Rykmentinkomentajalle Kosti selitti näkemänsä asiat sotilaallisesti ja lisäsi selvästi, että kaikki viittasi voimistuvaan ilmatoimintaan. Sama toiminta jatkui useita päiviä. Joka kerta Kosti teki tavanmukaiset tilanneselostukset näkemäs-tään suoraan G:lle.